

MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652-7224 • Publicerad den 8 april 2009

[Klicka här för utskriftsvänlig version](#)Läs Göran Erikssons recension av *Sport och medier*Läs mer om idrott och medier på idrottsforum.org

Sport och medier: Replik till Göran Eriksson

Peter Dahlén

Institutt for informations- og medievitenskap, Universitetet i Bergen

Hösten 2008 publicerades **Peter Dahléns** *Sport och medier: En introduktion* av IJ-forlaget i Kristiansand, Norge. Det är en omfattande volym; på 628 sidor täcker författaren in de flesta tänkbara mediala aspekter av sport. Vi bad **Göran Eriksson** om en **recension** av *Sport och medier*, och den publicerades i förra uppdateringen. Eriksson konstaterar att boken definitivt fyller ett hål i kurslitteraturutbudet och är en imponerande genomläsning av ett expanderande forskningsfält. Dahléns heltäckande ansats och ambitiösa kartläggning av forskningsläget på alla avsnitt av sportmedieområdet har dock, menar vår recensent, skett på bekostnad av teoretiskt djup och övergripande sammanhang.

Peter Dahlén går nu i polemik mot sin recensent och dennes läsning av och omdömen om boken. På flera av de punkter där Eriksson var kritisk bemöter Dahlén kritiken. Där Eriksson saknar kapitel om sportmediernas ideologiska dimensioner menar Dahlén att det ideologikritiska perspektivet genomsyrar hela boken. Där Eriksson efterfrågar teoretisk fördjupning och metodologiska klarläggande pekar Dahlén på att avsikten inte varit att skriva en metateori- eller metametodbok, utan att låta teori och metod komma fram i redovisningen av den forskning som presenteras i boken. Där Eriksson menar att något gått snett i produktionen av Dahléns bok, hävdar Dahlén att det är i Erikssons läsning av boken som något gått snett. Göran Eriksson har avböjt att gå i svaromål.

I sin recension av min bok *Sport och medier* påstår Göran Eriksson saker som jag inte kan låta stå oemotsagda.

1.) Eriksson menar att jag istället för att "gnälla" över det faktum att sporten länge nonchalerats inom medievetenskapen borde visa vilket spännande forskningsfält sport och medier utgör. För det första så "gnäller" jag inte, utan visar med hjälp av kultursociologisk teori (framför allt Pierre Bourdieu) varför sporten kommit att diskrimineras inom vissa akademiska fält, inte minst kultur- och medievetenskap. Jag förklarar i mitt inledningskapitel varför så är fallet, vilka mekanismer som gör att forskning kring politik och annat föregivet kognitivt och tankestyrt värderas högre än idrott och annan "underhållning" som bottnar i det fysiska och känslororienterade. Det är viktigt, tycker jag, att studenter och andra får med sig kunskap om dessa historiska, fältspecifika mekanismer. Jag knyter senare åter an till kultursociologisk teori i bland annat kapitlet om "Sport som kitsch".

Eriksson tillhör själv det svenska medievetenskapliga maktcentrumet vid Örebro universitet, där man specialiserat sig på politisk journalistik, vilket alltså traditionellt är det mest prestigefyllda man kan syssla med inom svensk medievetenskap. Möjligen känner sig Eriksson här träffad. Han har, såvitt jag vet, publicerat en (1) akademisk text om sport och medier: "Det här är lycka'. Om sportjournalistikens inkluderande mekanismer", i Leonor Camauër & Stig Arne Nohrstedt (red.): *Mediernas Vi och Dom. Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen* (Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering, SOU 2006:21). Detta var en de få svenska studier på området som jag tappade bort på vägen och inte fick med mig i boken, vilket grämer mig, eftersom jag verkligen ville ha med allt. Trots att han står på idrottsforums forskarlista har Eriksson inte tagit med den texten på sin sida på idrottsforum. I stället nämner han två texter om politik och medier och en tredje om publikforskning. Man kan undra varför han inte nämner sin text om sport och medier, vilket ju onekligen hade varit mer relevant i detta sammanhang, utan i stället så gärna vill visa även idrottsforums läsare att han minsann sysslar med politik och medier.

För det andra så försöker jag i resten av boken visa just vilket spännande forskningsfält sport och medier erbjuder – det är därför jag tagit upp så många olika medier och analyskategorier (kön, nationalism, ras, kitsch etc.). Om jag lyckats eller misslyckats med detta är en annan sak och upp till var och en att avgöra. Eriksson tycks mena att jag har misslyckats, och det är han ju förstås fri att tycka.

2) Eriksson menar att det "hade varit önskvärt med ett (eller möjligtvis två) kapitel om sportmediernas ideologiska dimensioner". Om han hade läst boken mer noggrant så skulle Eriksson ha märkt att det ideologikritiska perspektivet genomsyrar hela boken. Vad jag däremot medvetet *inte* har gjort, är att föra ett meta-teoretiskt resonemang kring ideologibegreppets olika innebörder. Vad jag gjort är att jag redovisat olika studier, deras perspektiv och resultat. För att nämna blott tre exempel: jag kommer i kapitlet om "Sport och reklam" in på sportreklamens ideologi, på s. 426 skriver jag om Johnny Wijks (2005) stora och förträffliga studie av svensk idrott under andra världskriget och vad som gör att Wijk ser "konsensustanken som idrottsrörelsens ideologiska kärna", medan jag på s. 331 skriver om rasism som ideologi, och sedan utvecklar hur detta slagit igenom historiskt i de "vita" mediernas beskrivning av svarta idrottare. Att föra in meta-teoretiska utläggningar om ideologibegreppet eller andra begrepp och teorier hade jag alltså beslutat mig för att inte göra, av den enkla anledningen att det lätt går att finna i bland annat ett otal medie- och kulturvetenskapliga introduktionsböcker. Jag har valt att använda mitt utrymme till att redovisa forskning kring sport och medier samt tillföra egen teori och empiri (se exempelvis s. 468 f, där jag konstruerat en taxonomi om lagidrottens könsbestämda namnbruk), inte att skriva en meta-teoretisk framställning.

3) Det leder över till frågan om metod, som Eriksson också menar saknas. Inte heller här har jag haft för avsikt att skriva en meta-metodologisk bok om olika kvalitativa metoder man kan använda sig av, om skillnaden mellan kvalitativ och kvantitativ metod etc. Sådant går lätt att finna i det överflöd av metodböcker som finns att tillgå och som är obligatoriskt på grundutbildningarna. Vad jag *däremot* gör är att presentera de metoder som den av mig redovisade forskningen använt sig av. Jag ska nämna några exempel. På s. 565, i kapitlet "Normativa strukturer i sportspel", kommer jag in på Bo Carlssons intressanta jämförelse mellan å ena sidan äldre idrottsfunktioner typ serietidningar, noveller och romaner, och å den andra dagens digitala dataspel med idrottshandling. Detta är alltså Carlssons metod: han jämför de normativa strukturerna i idrottsfiktioner baserade i olika medier. Ett annat exempel, från s. 294 och framåt, är de omfattande publikstudier som gjorts av Martin Heddal Nielsen respektive Ernesto Abalo & Martin Danielsson. Här redovisar och kommenterar jag inte bara deras resultat utan också deras metodval.

4) Eriksson klagar på att jag i mitt kapitel om politisk ekonomi (och intertextualitet) nämner Engels och Marx. Vad är det för fel med att som student känna till att denna teori skapades av dem? Och ja, det har sannerligen skrivits en hel del om politisk ekonomi i deras efterföljd, men återigen: jag har inte haft för avsikt att beskriva olika teoritraditioners historia och inriktningar, utan nämner de teorier som används i den forskning kring sport och medier som jag

behandlar. I det här fallet har jag ändå tagit upp några centrala analytiska begrepp inom teoribildningen politisk ekonomi i relation till medierna. Eriksson menar också att jag går in på ”de ekonomiska turerna omkring OS i Lillehammer [1994]” utan att applicera någon teori på det. Det är möjligt att detta i teoretisk bemärkelse hade kunnat kontextualiserats på ett annat sätt, men faktum är att jag nämner OS i Lillehammer som illustration dels till mediasportens politiska ekonomi, dels till det på s. 22 redovisade debattinlägget av Arne Martin Klausen (2003), professor i socialantropologi, som visar hur idrotten helt negligerades i den norska maktutredningen. Klausen har just OS i Lillehammer som exempel på idrottens enorma ekonomiska och annan samhällsbetydelse.

5) Eriksson finner kapitlet om ”Sportens bilder” mindre lyckat. Det är upp till honom att anse det, och det är förstås fullt möjligt att detta kapitel, liksom min bok i övrigt, har olika brister. Det får andra avgöra. Dock kan jag inte acceptera den akademiska snobbism som Eriksson här ger uttryck åt, när han ondgör sig över att en del av kapitlet ”upptas [?] av en studentuppsats som studerat en lokaltidnings bilder av ett ishockeylag och utvecklat ett tiotal kategorier av bilder”. Studien Eriksson syftar på är skriven av Anders Svensson och, vilket framgår av min litteraturlista, publicerad i en antologi redigerad av professor Gert Z. Nordström, en av Skandinaviens främsta bildforskare och vars teorier och begrepp kring olika typer av bilder jag kommer in på i bildkapitlet som ett komplement till Svenssons studie. Och även om det vore artikelns upprinnelse som Svenssons D-uppsats jag hänvisade till så ser jag inget problem i det: det avgörande är väl om studien är god eller ej, inte om författaren är disputerad eller inte – och denna studie är inte bara en av få skandinaviska studier om sportfotot, det är också en fin och användbar studie av sportfotots olika kategorier utförd av en talangfull ung forskare.

” *Trots sportens enorma mediala betydelse är det forskningspolitiskt betydligt mer legitimt och följaktligen karriärmässigt betydligt mer lukrativt att forska på politik och medier.*

Det råder sannerligen inget överflöd av doktorsavhandlingar om idrott inom svensk och norsk medie- och kommunikationsvetenskap. Min (1999) studie av den svenska radiosportens historia var den första i Sverige, och den andra är gjord av nämnde Anders Svensson och kom 2007. Den handlar om idrottsliga fansajter på Internet (se s. 274-276). I Norge finns ännu ingen medievetenskaplig avhandling om sport, bortsett från Robert Øfstis (1988) avhandling *Fotballbildet*, som jag för övrigt behandlar i mitt bildkapitel. Men huruvida den är framlagd inom ämnet medievetenskap eller journalistik vet jag inte. Efter att min bok var klar och tryckt disputerade medieforskaren Mona Kristin Solvoll (2009) vid Handelshøyskolen BI / Norwegian School of Management med avhandlingen *Televised sport. Exploring the structuration of producing change and stability in a public service institution*. Den är sålunda inte framlagd inom medievetenskapen. Detta klargör tydligt den fortsatta diskrimineringen av sporten inom medievetenskapen: trots sportens enorma mediala betydelse är det forskningspolitiskt betydligt mer legitimt och följaktligen karriärmässigt betydligt mer lukrativt att forska på politik och medier.

Det råder sannerligen inget överflöd av doktorsavhandlingar om idrott inom svensk och norsk medie- och kommunikationsvetenskap. Min (1999) studie av den svenska radiosportens historia var den första i Sverige, och den andra är gjord av nämnde Anders Svensson och kom 2007. Den handlar om idrottsliga fansajter på Internet (se s. 274-276). I Norge finns ännu ingen medievetenskaplig avhandling om sport, bortsett från Robert Øfstis (1988) avhandling *Fotballbildet*, som jag för övrigt behandlar i mitt bildkapitel. Men huruvida den är framlagd inom ämnet medievetenskap eller journalistik vet jag inte. Efter att min bok var klar och tryckt disputerade medieforskaren Mona Kristin Solvoll (2009) vid Handelshøyskolen BI / Norwegian School of Management med avhandlingen *Televised sport. Exploring the structuration of producing change and stability in a public service institution*. Den är sålunda inte framlagd inom medievetenskapen. Detta klargör tydligt den fortsatta diskrimineringen av sporten inom medievetenskapen: trots sportens enorma mediala betydelse är det forskningspolitiskt betydligt mer legitimt och följaktligen karriärmässigt betydligt mer lukrativt att forska på politik och medier.

Dock har det under senare år publicerats många – och många gånger förträffliga – studentarbeten i Sverige, Norge och Danmark om medierad sport, inte minst på masternivå, och dessa redovisar jag följaktligen i min bok. Till irritation för Eriksson, kan man tänka, ty enligt hans fältmässiga logik borde jag exempelvis inte ha ägnat studierna gjorda av nämnda Hedal Nielsen eller Abalo & Danielsson något större utrymme, eftersom de ju skrivit dem i egenskap av odisputerade forskare. Dock är det som sagt väldigt fina och genomarbetade pionjärstudier. Vad jag vet så existerar det ännu inga renodlat medievetenskapliga doktorsavhandlingar i Skandinavien om sportens publik.

Eriksson menar vidare att jag i bildkapitlet ”helt springer förbi hela den teoriutveckling som skett inom medieforskningen med anknytning till begreppet *visual culture*”. Han nämner bland annat Sturken & Cartwright 2001 (*Practices of looking. An introduction to visual culture*). Jag har, återigen, fokuserat på de studier som finns om sport och medier, och har inte haft för avsikt att redovisa olika medievetenskapliga inriktningar i allmänhet, eftersom det alltså finns att tillgå i allmänna introduktionsböcker. Man kan lätt få fram en mängd böcker och artiklar med teoribildningar kring ”visual culture” genom att söka i universitetsbibliotekens databaser. Jag har för övrigt haft just boken av Sturken & Cartwright (2001) som kurslitteratur på en av mina kurser här vid Universitetet i Bergen och det vore därför den lättaste sak för mig att från mina föreläsningssanteckningar klippa in de teorier och begrepp som där behandlas, men det har som sagt inte varit min avsikt att ta med annat än forskning som explicit sysslar med sport och medier, och det gör inte Sturken & Cartwright (2001).

Göran Eriksson anser, avslutningsvis, att ”[n]ågot har gått snett i produktionen av den här boken”. Enligt min mening är det i Erikssons läsning av min text som något har gått snett.

Copyright © **Peter Dahlén 2008**

www.idrottsforum.org | Redaktör **Kjell E. Eriksson** | Ansvarig utgivare **Aage Radmann**